
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: Vidner for Guds ansikt. I anledning av Steinsvik-saken. — En protest fra den apostoliske administrator. — Lagmannsrettens frifinnelse. — Sogneprest Normann og de katolske prester. — Gamle merkedager i oktober. — Dementi. — Livet — en reise. — Herhjemme — og derute.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 25287

RETT + OG + SANNHET

Vidner for Guds ansikt.

I anledning av Steinsvik-saken.

Av A. J. LUTZ, prest i Dominikanerordenen.

I disse dager har vi vært vidne til et sørgelig skuespill. Protestantiske, bibeltroende menn, predikanter, prester, teologi-professorer stod op i lagmannsretten, løftet sin høire hånd og tok Gud den allmechtige og allvitende til vidne for å bekrefte uhyrlige beskyldninger mot katolikkene og deres prester. De påstod for Guds ansikt at de katolske prester blev opdraget i en atmosfære av uhumskhet og løgn. De påstod at den katolske prest i skriftestolen er forpliktet til å stille skamløse spørsmål. De anklaget de katolske prester for å være helt upålitelige vidner i retten, da de ut fra sin religion skal ha lov til å sverge falsk.

Hvad var det disse menn kunde anføre som hjemmel for sine beskyldninger?

Den katolske moralteologi?

Nei. De kjenner den ikke. De kunde ikke fremføre en eneste tekst som bevis. De tekster de mente å kunne støtte sig til sier det motsatte, når man leser dem i sammenheng med vår morals grunnprinsipper og med en smule videnskapelig sans. Dette blev ikke gjort. Løsrevne setninger blev anført, setninger som var blitt samlet i polemisk hensikt, og som måtte tåle at man gjorde vold på dem ved å legge meninger i dem som bare eksisterer i bornerte fanatikerens fantasi. Hvad vilde disse bibeltroende si hvis man handlet sånn med Bibelen? Med den metode disse herrer bruker for å angripe den katolske Kirke vil jeg påta mig å bevis

at Bibelen er den mest umoralske av alle bøker. Forøvrig er dette forsøk blitt gjort mere enn en gang. Når Bibelen så ofte blir forhånet som umoralsk eller som værende i motsetning til videnskap og kultur, så er det nettop fordi man leser den efter den metode, med hvilken pastorene Hygen, Puntervold, Sigurd Normann, Karl Vold og professor Ihlen leser de katolske moralteologier.

Angående de skamløse spørsmål i skriftestolen lærer vår moral uttrykkelig at skriftefaren heller skal la skriftemålet være ufullstendig enn å vekke forargelse ved sådanne spørsmål. Dette står å lese i våre teologiske verker, og slikt overser man ikke, med mindre man vil overse det.

Med den samme klarhet forkynder alle katolske teologer den sannhet som alle katolske barn fra hjemmet og fra skolen av er fortrolige med, nemlig at *sannheten er hellig*. Våre motstandere, som forsøker å utbre den mening, at vi ut fra vår religion skal ha lov til å sverge mot bedre vitende, har heller ikke på dette punkt kunnet føre sannhetsbevis. Ikke en eneste tekst kunde de anføre for å godtgjøre sin uhyrlige påstand. Derimot finnes det tekster nok i våre teologiske avhandlinger som fremhever hvor hellig eden er for oss. Men alt dette forties. Fordreie og fortie, dette er våre motstanderes videnskapelige metode, når det gjelder den katolske Kirke.

Hvorledes kan det egentlig skje, at menn, som ellers går for å være hederlige borgere, kan forville sig sånn?

Jo, det er det religiøse hat. Kristendommens grunnlov er kjærligheten. Hører man disse herrer på prekestolen tale om kjærligheten er man vel tilbøielig til å tro at de har opfattet Jesu Evangelium. Men det viser sig også her at den klage er berettiget som protestanter ofte retter mot sine prester, nemlig at de ikke har funnet en bro mellom sin religion og livet. Disse prester hater! De hater oss katolikker, især oss katolske prester. Jeg vil anta at de hater ubevisst, men de hater. Det er bare hat som kan gjøre blind i den grad at man vil se prinsipiell umoral i den katolske Kirke, når dog denne Kirke er den eneste institusjon på jorden som har en familiemoral, en samfundsmoral, en evangelisk norm for arbeidslivet, for kulturens utvikling og politikken, mens de protestantiske kirkesamfund på sin side bare lever av den moralske livskraft som den katolske Kirke utstråler. Var ikke den katolske moral stadig levende i Kirkens lære og i de katolske helgeners liv, da vilde den protestantiske verden for lenge siden ha tapt det kristne livsideal av syne, siden Luther erklærer løgnen for en god gjerning i Evangeliets tjeneste og de sanselige drifter for uovervinnelige.

Har vi ikke i de siste år oplevet den uhyrlighet at protestantiske biskoper og prester tillater mødre å drepe sine fostre?

Når man har slike kallsbrødre, da skal man la være å rase mot katolikkene. Først skal man selv stille sig ansikt til ansikt med naturloven og Evangeliet for å kunne rope varsko til sine egne. Hvor smålig virker ikke disse vidners vidnesbyrd mot oss!

Og hvor livsfjernt! Hvor håpløst livsfjernt! Der optrådte f. eks. sogneprest Hygen og erklærte at han aldri i sin praksis som sjelesørger har møtt så meget uhumskhet som i den katolske kasuistikk. Lykkelige sogneprest, hvis menighet har bevart sin dåpsuskyld! Men skulde det engang lykkes for pastor Hygen å finne den ovenfor nevnte bro mellom prekestolen og den virkelige verden, så vilde han nok opdage, at det «syndes kraftig» (jfr. Luther) også i *hans* menighet. At han ikke vet det kommer derav at vedkommende nettop ikke bryr sig om å få sin sjel pleiet av ham. Pastor Hygens uttalelse er bare et nytt bevis på hvor fremmed mange statskirkeprester er blitt for den moderne verden. De ligner på et hår Luthers drømmebillede av et «Guds rike», som heller ikke har noget med verden å gjøre. Men pastor Hygens ord beviser også noget annet, nemlig at der finnes lutherske prester som teoretisk bekjenner sig til en lære som de i praksis forneker. Man

kan ikke åpne en luthersk-religiøs bok eller høre en luthersk preken uten stadig om og om igjen å bli plaget med de dystre bilder om den totalt fordærvede natur, om djevelens enevoldsmakt over denne verden, som om det var djevelen som hadde skapt mennesket og ikke Gud. Selv Jesu Frelserverk maktet ikke å utslette synden, men bare å kaste et slør over den. Og vakt dig vel, bror, for å ville overvinne den! Det er synden som har dig i sin makt. Det er umulig å holde Guds bud.

Slik er teorien. Møter nu disse predikanter synden hos en papist, da utstøter de et ramaskrik, som om katolikkene ikke hadde lov til å bli født med arvesynden. De skal værsegod være bare engler. Det vilde jo være ønskelig, sikkert. Men at slike krav stilles av lutherske prester er rart, meget rart. Og det er i grunnen en ubevisst hyldest de bringer den katolske Kirke. Om de vil eller ikke, det står fast for dem at katolicismen er en adelstitel, og «noblesse oblige» (adel forplikter). Det er det som ligger skjult i deres polemikk imot oss. De kan ikke tenke sig kristendommen, den rene kristendom, under en annen form enn den som preger de katolske helgeners liv; de minner mig alle om en av deres kolleger som har tatt Luther under sin beskyttelse og som drar omkring for å forkynne hans storhet, skryter av hans «gjerninger» og vil på liv og død gjøre ham til en katolsk helgen.

Jeg mener sogneprest Sigurd Normann. Han optrådte i lagmansretten litt senere enn pastor Hygen, men hans vidneforklaring er toppunktet. Hans misjon under denne sak var å anklage de katolske prester for mened.

«De tror altså,» spurte lagmannen, «at en katolsk prest som tar Gud til vidne for retten i samme øieblikk kan tale mot bedre vidende?»

Ja, svarte sogneprest Normann.

La oss nu tenke et øieblikk at situasjonen var litt anderledes og at det gjaldt de lutherske presters ærefrykt for eden og ikke de katolske.

I året 1539 bad landgreven fra Hessen Luther om lov til å inngå et nytt ekteskap, det vil si å ta en annen hustru — ved siden av sin første. Luther, Melanchton og Bucer syntes ikke at det var mot Guds ord å imøtekomme sin store venns ønske. Men saken skulde holdes hemmelig. Da den nu allikevel kom ut var Luther i en svær sjelenød. Det var *da* han uttalte sitt bekjente ord om «den gode sterke løgn» som man har lov til å ty til, når det gjelder Evangeliets interesser. Og det var jo i høi grad til gagn for Evangeliet at landgreve Philipp fikk den unge, yndige Margareta von Sale, uten at Luther blev mistenkt for å ha gitt sin vel-

signelse dertil. Luther gjorde altså sin gode sterke løgn. Han påstod — mot bedre vidende — at han hadde trodd landgreven vilde bare ta til sig «ein ehrlich meidlein». Han visste nok at landgreven ikke brød sig om hans velsignelse, når det bare gjaldt å bedra sin hustru med «ein ehrlich meidlein», men at Philipp vilde ha en riktig funklende ny prinsipessa, som han med disse sine kirkefedres samtykke kunde vise frem for folket. Allikevel gav Luther den nevnte erklæring for å undgå ubehageligheter. Sådanne grunnsetninger finnes altså i Luthers moral.

Sett nu at lagmannen hadde stilt til mig det spørsmål han stilte til sogneprest Normann.

«Hvad synes De, pastor Lutz, kan jeg stole på pastor Normanns ed? De vet jo han er formann i Norges Lutherlag. Det er altså rimelig at han vil vandre i sin mesters fotspor, og jeg er bange for at han kan komme i fristelse for å gjøre en god sterk løgn. Gjelder det ikke Evangeliet? Hvilken skam for Evangeliet, hvis byfoged Norem skulde få opreisning! Kan jeg virkelig ha tillit til pastor Normanns ed?»

Hadde lagmannen talt således til mig, så vilde jeg ha svart følgende:

«Herr lagmann, ikke vær bange. Pastor Sigurd Normann er en god kristen, litt innbildsk og storkjeflet, når han drar til felts mot katolikkene, men i grunnen en troskyldig og ærlig prestemann. Jeg tror heller ikke at han har arvet meget av Luthers geni eller av Melanchtons «jesuitiske» smidighet. Den stinkende kasuistikk som de tre «kirkefedre» brygget for Philipp av Hessen har sikkert ikke påvirket ham i den grad at hans ærefrykt for eden kunde ha tatt skade. Allikevel, herr lagmann, tro ham ikke. Ti i den ærligste mening taler han det værste sludder i verden, når det gjelder katolicismen. Han vet nemlig ikke stort annet om oss enn hvad feige pamfletærer og tåpelige eventyrskrivere har skrevet om oss.»

Livsfjernhet og uvidenhet var det som preget vidnesbyrdet av disse vidner for Guds ansikt. Fordi de hater oss gidder de ikke å drøfte vår lære tilbunns. De er altfor redde for at en nærmere undersøkelse med de ekte sakkyndiges hjelp vilde tvinge dem til å slippe det eneste våben de fører med mesterskap.

At uvidende predikanter eller prester, som fra sin barndom av er blitt opplært til å hate den katolske Kirke, bruker dette våben, er i grunnen lett å forstå, og vi bærer heller ikke større nag til dem.

Men når en sitter som professor ved det norske universitet, skulde man i det minste for universitetets skyld, holde sig borte fra et sådant selskap.

En protest fra den apostoliske administrator.

I anledning av de beskyldninger som under den pågående sak i lagmannsretten er blitt rettet mot den katolske moral og som går ut på å vekke tvil om katolikkens vidneprov og om sannheten av deres utsagn i sin almindelighet, nedlegger jeg som apostolisk administrator den mest bestemte protest. Idet jeg betegner disse beskyldninger som helt igjennem usannferdige, vil jeg få gi følgende erklæring:

1) Det er aldri tillatt å bruke et mentalt forbehold eller undvikende svar når den spørgende eller kontraherende har krav på å få vite sannheten.

2) Det er ikke den enkeltes subjektive mening som avgjør hvorvidt den spørgende eller kontraherende har krav på sannheten, men det er selve situasjonen og den guddommelige og menneskelige rett som er bestemmende for samvittigheten.

3) Når det påstås at det i pater Lutz's bok: «Den katolske moral for offentlighetens domstol» eller i andre katolske bøker finnes uttalelser i en annen retning, så skyldes dette grov misforståelse fra leserens side.

H. Irgens.

Apostolisk administrator.

Denne protest blev utsendt gjennom «Norsk Telegrambyrå» samme dag som sogneprest Sigurd Normann hadde avlagt sitt vidneprov.

Lagmannsrettens frifinnelse.

Pressens kommentar.

Våre lesere vil allerede gjennom dagspressen ha fått underretning om den merkverdige frifinnelsesdom i saken mot fru Steinsvik for hennes voldsomme beskyldninger mot hr. byfoged Norem. Riktignok blev de verste beskyldninger mortifisert, men statsadvokat Andersens påstand om mortifikasjon av en rekke beskyldninger blev dog ikke tatt til følge. Det vil si at byfoged Norem ikke opnådde den opreisning han efter rettenkende menneskers mening burde fått. Statsadvokaten uttalte at hvis de nevnte beskyldninger ikke blev mortifisert, vilde dette domsresultat være den største rettskrenkelse i norsk rettshistorie. Den delvise mortifikasjon lagretten gikk til kan ikke svekke det almindelige inntrykk at her er forefalt en rettskrenkelse av alvorlig art. Dette er også den almindelige opfatning i pressen, som

er kommet tydelig til uttrykk i de forskjellige politiske partiers ledende aviser.

Vi vil her gjengi en del av disse uttalelser. Under overskriften: Byfoged Norem må få opreisning skriver «Morgenbladet» i en ledende artikkel:

Den kjennelse Oslo lagmannsrett lørdag avsa i mortifikasjonsspørsmålene i byfoged Norems injuriersak mot fru Marta Steinsvik er urettferdig og ulogisk. Urettferdig fordi der under saken bare fremkom svake antydninger til, at fru Steinsvik hadde rett i sin omtale av hr. Norems administrasjon av den byrettssak i Kristiansand som hun tapte. De kyndigste, sikreste og mest nøytrale vidner uttalte sig alle i hans favør. Kjennelsen er ulogisk fordi den mortifiserer påstanden om at han har felt en «ulovlig» og «grunnlovsstridig» dom, men lar påstanden om at han har satt sig «utover landets grunnlov» stå. Den mortifiserer at han har brukt «helt utillatelige midler, overtalelser og villedende rettsbelæringer med falske opplysninger», men lar stå at han har gjort sig skyldig i «hvad bra og hederlige dommere» ikke bør gjøre. Toppunktet av forvirring i kjennelsen nåes, når lagretten ikke finner det egnet til å skade hr. Norem, at han overfor den ene part har optrådt «med en likefrem servil elskverdighet», mens han overfor den annen part har vist en «utsøkt mangel på selv den simpleste høflighet». Vi skal ikke trekke mere frem. De valgte eksempler er klare nok til å vise at lagretten i sin kjennelse lørdag ikke har tatt hensyn til de beviser som kom frem under vidneførselen, men til den religiøse bakgrunn saken med urette fikk. —

Når lagmannsrettens kjennelser blev som de blev, så skyldes det meget de prov som blev avgitt av professor Ihlen, professor Vold og pastor Puntervold. At de to siste som ikke overvar den rettsforhandling som var opprinnelsen til lagmannsrettssaken, blev ført som vidner er nærmest uforståelig. Deres prov hadde intet med saken å gjøre. Det hadde heller ikke den kvantitativt vesentlige del av professor Ihlens prov. Ti både denne del av hans, og hele hr. Volds og hr. Puntervolds prov berørte spørsmålet protestantisme—katolicisme og ikke hvad lagmannsretten gjaldt: om byfoged Norem hadde administrert rettsforhandlingene overensstemmende med norsk lov og sin dommered. Vi vet ikke om de tre herrer er klar over at de angrep de kom med mot den katolske Kirke førte til, at en norsk dommer er stemplet som hr. Norem blev det. Heller ikke vet vi om de er klar over at den samme dommer i lagmannsrettssaken med sin vidne-ed erklærte ikke å ha katolske sympatier. Men var de klar over konsekvensene av dette, beklager vi at de på grunn av sin innstilling mot den katolske Kirke lot sig henrive til de uttalelser som fikk slike skjebnesvangre følger for hr. Norem. Ser de først etter kjennelsen og den faktiske dom konsekvensene håper vi de som kristne gjør sitt for å opheve den urett mot et medmenneske de har vært medvirkende til. Ti den uret er vidtrekkende.

Byfoged Norem gikk til sitt saksanlegg mot fru Steinsvik på riksadvokatens foranledning. Ti denne fant fruens påstander om hans administrasjon av saken mellom henne og

pastor Riesterer så alvorlige at hensynet til rettslivet ubetinget krevet at de blev mortifisert. De blev det altså delvis. Men de som står igjen er nok til at hans stilling som dommer er rokket. Vi karakteriserte i sin tid dommen i Vinmonopol-saken som en opinionsytring mot denne institusjon. Lagrettens kjennelse i Steinsvik-saken er en opinionsytring i et religiøst spørsmål og går også ut over en uskyldig. Men den førte til en dom hvis innhold er at en norsk dommer i en rettssak han administrerte og i en dom han avsa lot sig lede av motiver utenfor saken. Og vi kan ikke forstå at hr. Norem kan fortsette som dommer, selv om han var vidne og ikke part i saken, før han får den opreisning han har krav på. At her foreligger et justismord skulde synes å være nok til å feie alle juridiske formaliteter bort. Men vi kan ikke se denne sak som et isolert fenomen. Den angår ikke bare den fungerende byfogd i Kristiansand, men hele den norske dommerstand, og derfor bør hr. Norem begjære sig siktet og satt under tiltale for embedsmisbruk. At han blir frikjent med glans er hevet over tvil, ti da vil Høyesterett få det avgjørende ord. En ting er ialfall sikkert. Avgjort må saken for hr. Norems vedkommende ennu ikke være. Alle tenkelige midler må brukes for å gi ham den opreisning han har krav på som jurist og som dommer. Men først og fremst som borger og menneske. Det er den norske rettsfølelse som krever at han får denne opreisning.

I «Tidens Tegn» skriver Aretino:

Om dommen i Steinsvik-saken nærmest må sies å ha vakt forferdelse her i Oslo, vil den i byfogdens hjemby Kristiansand virke som et jordskjelv. Naturligvis mangler det heller ikke på Sørlandet små selvrettferdige protestantsjeler som vil godte sig over domsresultatet. De vil betrakte byfogden som en fallen storhet, og da den fanatiske sørlandske lavkirkelighet også i høi grad er en underklassebevegelse, vil gleden selvfølgelig være dobbelt. Men alle dem som kjenner ham personlig fra det kristianssanske kulturmiljø, som han er uløselig knyttet til, vil ha en sørgmodig følelse av at her er det begått urett mot en usedvanlig bra og hederlig mann.

For utenforstående er det lett å misforstå den posisjon han inntar i sin hjemby. Den hviler nemlig ikke først og fremst på den embedsmessige autoritet. Kristiansand er ganske visst en embedsby, men embedsmennene er som oftest flyttfugler som reiser til og fra uten å etterlate sig dypere spor. Norem derimot har en organisk sammenheng med sitt miljø. Han kan ikke tenkes andre steder i verden. Og dette skyldes en lyrisk-romantisk tradisjonsfølelse, som intetsteds er sterkere enn i sørlandsbyene. Norem er i høi grad bærer av denne tradisjonsfølelse. Hans familie er gamle haugianere, og for så vidt skulde han ikke mangle den naturlige forutsetning for også å forstå Martha Steinsvik, i all fall så langt som hun kan forståes. Men samtidig har det vært en meget sterk kulturinteresse i familien. Kristiansands-haugianerne skapte en forholdsvis betydelig tobakksindustri, og Norems far arvet en tobakksforretning, men han var først og fremst en ypperlig amatør-maler og et romantisk sinn. Det fortelles at han stod op klokken to om natten og beveget med sin lange porselenspipe vandret han avsted utenfor byen for å studere vibenes liv på myrene i de tidlige morgentimer. Norem har arvet de samme egenskaper. Han er en av byens største kunstsam-

lere, den selvfølgelige formann i Kunstforeningen og byens urokkelige kunstautoritet.

Dertil er han en skikkelse og en personlighet som i sig selv ikke er uten en viss dekorativ verdi for byen. De gamle romere kalte kort kruset hår «citronhår», det vilde være et treffende uttrykk for byfogdens om citronene ikke var gylne, men skinte som sølv. Derimot har han med sine regelmessige karakterfulle trek et ansikt som de gamle romerske portrettbyster. Men som alle utpregede personligheter har han sine eiendommeligheter. Mange misforstår dem, men andre ser dem som konsekvente utslag av hans karakter. Han var for eksempel den siste mann i hele Kristiansand som fikk elektrisk lys i sitt hjem. Det var visstnok ikke langt i fra at denne moderne velsignelse måtte tvangsinnlegges hos ham. Men det skyldtes ikke konservativ stedighet som man kanskje vil tro. Estetikerer Norem hadde funnet ut at det kolde elektriske lys kastet et ubarmhjertig skjær over hans malerier.

Som man muligens vil forstå av dette lille portrett-riss er han ingen ærgjerrig mann. Han har sine mål i sig selv. Han ønsker å leve sitt liv i det miljø han holder av, men sammen med denne sterke tradisjonsfølelse hører en like utpreget rettsindighet. Han er sky for offentlig opptreden, men det har hendt at han med en forbausende styrke har grepet inn overfor foreteelser som har krenket hans rettsbevissthet og anstendighetsfølelse, og da uten persons anseelse. Man kan ikke presisere dette nærmere uten at det vilde bli pinlig for andre.

I studenterboken har han skrevet noen karakteristiske ord om sig selv: «Politikk har jeg holdt mig undav i forakt og redsel for udueligheten og uhederligheten som trives der.»

Med det kjenskap man i Kristiansand har til byfogd Norem skulde man tro at denne rettsindige og kultiverte mann hadde særlige betingelser for å administrere en sak som Steinsvik-Riesterer-saken, hvor det både blev krevet rettsindighet og kulturelt skjønn, og denne opfatning kan heller ikke rokkes av lagrettens besynderlige dom i Oslo.

Under overskriften «Rettsvesen eller hasard» skriver «*Tidens Tegn*» redaksjonelt

Den siste dom i Steinsvik-saken avgir et nytt vidnesbyrd om, at jury-institusjonen i sin nuværende form har overlevet sig selv. Saken hadde i virkeligheten intet med protestantisme eller katolisisme å gjøre. Den gjaldt, hvorvidt en dommer hadde optrådt partisk eller utilbørlig, og der fremkom, efter statsadvokatens uttalelse, intet, som kunde bevise denne påstand. Byfoged Norem tilhører den norske statskirke; han hevdet i retten, at han ikke nærer særlige sympatier for katolisismen og at det var helt andre grunner, som hadde vært bestemmende for hans dom. Han nyder på sitt hjemsted anseelse som en dyktig og rettskaffen dommer. Allikevel blev han dømt — for det var, hvad lagretten uttalte, selv om den mortifiserte de mest graverende beskyldninger. Vi tar neppe feil i, at resultatet vilde vært utenkelig, hvis ikke religiøse lidenskaper var kommet i bevegelse. Og vi har et overveldende flertall av landets jurister med oss, når vi uttaler, at kjennelsen var gal.

Det som har hendt i lagretten i disse dager er dessverre ikke noget nytt. Det har vist sig overalt i de senere år, at juryen er blitt helt uberegnelig, hvor det gjelder saker, som berører parti- eller klasse-interesser. Vi er kommet derhen, at det ikke

lenger dømmes efter loven, men efter lagrettemennenes tilfeldige, rent personlige innstilling, så snart det blir tale om politiske, religiøse eller sociale spørsmål. Det burde være overflødig å fremheve, hvor farlig denne utvikling er. Skal den fortsette — og det er dessverre lett tenkelig, så tilspisset som de politiske og sociale motsetninger er blitt — kan det føre til, at hele vårt lovgivningsarbeid blir illusorisk. Det har øket faren, at der bare trenges fire stemmer for å frifinne. Man forstår godt de hensyn, som i sin tid dikterte en slik bestemmelse; — det er naturligvis bedre, at en synder går fri enn at en uskyldig dømmes. Men ofte blir forholdet, som det er blitt i Steinsvik-saken, at frifinnelsen av den ene part inneholder en dom over den annen — og i dette tilfelle en dom, som kan få høist alvorlige følger. Enda alvorligere blir forholdet, når frifinnelsen bidrar til å uthule landets lov og rett.

Det er sikkert ikke mange fagdommere og meget få praktiserende jurister, som ikke nu mener, at jury-institusjonen må i støpeskjeen. Tyskland har nylig innført den reform, at jurydomstolene er omdannet til store meddomsretter, hvor de juridiske dommere også har fått sete og stemme. Og i Norge som i Tyskland er det bare en vei ut av vilkårligheten —: man må styrke det juridiske element, fagdommerne, som kan loven, har respekt for loven og er trenet i å felle objektive kjennelser.

Om sakens behandling ved Oslo lagmannsrett skriver «*Arbeiderbladet*» redaksjonelt:

Der står den ene efter den annen frem og preker stolper op og vegger ned om protestantisme, evangelisme og katolicisme. Hvad i Herrens navn har all denne utidige, intolerante strid mellem sekter og trossamfund med almindelig rettsvesen å gjøre? En lagmannsrett kan da ikke forvandles til et kirke-møte. I så fall er de fleste lagrettemenn alt for bundne og fordomsfulle til å kunne avsi noen uhildet dom. For øvrig er dette spørsmål av den art at det burde ha vært avvist. Det var sakens rent juridiske side som burde ha vært prøvd. Og intet annet.

Men i et slikt tilfelle hører man ikke noe om at respekten for rettsvesenet blir undergravd, at man simpelt hen gjør sig til spott og spe. Her triner de frem i rad og rekke. Først den tiltalte som man ikke lenger kan gjøre ansvarlig for det hun sier eller skriver. Dertil er hun alt for opskaket og forvirret. Dernæst kommer alle disse religiøse vidnesbyrd som ikke bør ha noe med en rettsak å gjøre. I slutten av rettsforhandlingene optrer professorene Ihlen, Karl Vold og prestene Puntervold, Normann og Hygen som «sakkyndige». Det var en nydelig samling av mørkemenn. Vold slo dog rekorden. Han burde de ha innkalt til apeprosessen i Dayton. Der hørte han hjemme.

Disse skrullerte og åndsformørkede mennesker optrer som selvbestaltede forsvarere for protestantisme og evangelisme. De interesserte som er ved sine fulle sanser, vil sikkert si: Gud befri oss for en slik åndsretning og en slik støtte. Denne retning skal bekjempe katolicismen! Bedre reklame kan den vel ikke ønske sig.

«*Dagbladet*» skriver:

Vi er enig med dem som anser dommen for gal; efter vårt skjønn har byfogd Norem ikke vist en partiskhet, som skulde gjøre ham uskicket til å være dommer. Han er kom-

met inn i en sak, hvor religiøs lidenskap har opskaket gemyttene, slik at hverken vidner eller dommere er blitt upåvirket.

Men når dommen først er avsagt, må samfundet bøie sig for den — Så langt den rekker.

*

Imidlertid er vi enig i at lagrettens avgjørelse av mortifikasjons-spørsmålet er så uklar, at den ikke kan bli avgjørende for hr. Norems embedsstilling. Og det må tillegges adskillig vekt, at Høiesterett flere ganger har hatt saken til bedømmelse og ikke har funnet noe å utsette på hr. Norems behandling av den.

Sogneprest Normann og de katolske prester.

Av advokat Harald Ramm.

(I «Tidens Tegn» og «Morgenbladet» for 27. septbr.)

Jeg er fullt opmerksom på at det stoff jeg her vil behandle er av eksplosiv natur, og at jeg vil bli tillagt de besynderligste motiver for mitt standpunkt. Jeg vet også hvad jeg går til, men der er i de siste dager funnet sted hendelser som foranlediger at en mann med normal sans og innstilling overfor renslige midler i åpen kamp må reagere og reagere sterkt — komme hvad der vil.

Det er nu engang så at den kristne befolkning er splittet i to hovedgrupper — i den katolske og den protestantiske kirke. Hvert av disse kirkesamfund kjemper for sine trossetninger og sin form for gudsdyrkelse. Et tenkende menneske som har sin sunde og normale dømmekraft i behold, er selvfølgelig ikke i nogensomhelst tvil om at de begge bæres frem og holdes oppe av den samme inderlige tro og kjærlighet til det samme Gudsbegrep, og at det som skiller i sig selv er uvesentlige momenter. De er begge *kristne* kirker.

Dette forhindrer imidlertid ikke, og det er tvertom naturligt, at begge kirkesamfund kjemper for sin religionsform. Kampen har pågått gjennom århundrer. Midlene i denne kamp har vært forskjellige, men har utviklet sig og tatt form av samfundets fremskritt kulturelt sett. Før i tiden blev religionskampene ført på slagmarkene med leiesoldater. Troen og kjærligheten til sitt eget var like stor på begge sider — de ofret alt — sitt liv for sitt trossamfund, under de mest fantastiske grusomheter. Det er i det hele tatt intet som har fremløkket så megen skjønnhet og offervilje, men også så megen sjeleråhet og grusomhet som kampen for troen.

Kampen mellom de to kirkesamfund pågår fremdeles den dag idag. Grusomheten og intoleransen er den samme — den eneste forandring er, om man vil, den ting at man ikke lenger slår sine motstandere med våben. Der er andre midler idag. Dette fikk man se de tristeste eksempler på i den nu avsluttede lagmannsrettssak mot Martha Steinsvik.

Under denne optrådte en rekke av vår kirkes fremtredende geistlige, og av deres vidneprov fikk man de sørgeligste beviser på hvordan religionshatet og intoleransen er rotfestet den dag idag.

Jeg vil ikke her gå i detaljer, men skal innskrenke mig til å trekke frem en enkelt representants enkelte uttalelse.

Under vidneførselen blev hr. sogneprest til Grønlands menighet Sigurd Normann forelagt følgende spørsmål fra lagmannen:

«De mener altså at man ikke kan stole på en katolsk prest som er innkalt for en norsk domstol, foreholdt vidneansvaret og tar Gud til vidne på sin forklaring?»

Dette spørsmål besvarte hr. Normann med et ubetinget «Ja».

Dette sitt ubetingede svar baserer hr. Normann på sine studier av den katolske morallære. Jeg føler mig selvfølgelig ikke kompetent til å opta nogen diskusjon om denne hverken med hr. Normann eller andre. Skal man kunne forstå denne, må man igjennem år ha studert den og man må tillike gå til disse studier med en redelig vilje til å forstå. Det er imidlertid ikke nødvendig å foreta noget studium for å forstå at sogneprestens uttalelser ikke er basert på nogen redelig vilje, men på religionshat og intoleranse. Katolisismen er en religion for store kulturfolk som har bestått i årtusener — den har vært og er en trøst og uendelig livgivende glede for millioner, og den vil vedbli å være dette i årtusener etter hr. Normanns død — på samme måte som vår evangelisk lutherske kirke.

Hverken hr. Normann eller nogen annen protestantisk prest vil få nogen tenkende mann eller kvinne med en uhildet dømmekraft til å tro at den katolske kirke er bygget op på en prinsipiell umoral.

Det er stort og riktig å kjempe for alt hvad man har kjært — å ofre og lide for sin tro — men kampen må føres med blanke våben og ikke med forgiftede piler. Og det er dette hr. Normann gjør når han beskylder det katolske presteskap for å mangle de høyeste etiske idealer — respekten for sannheten når de påberoper sig sin Gud.

Bortsett fra denne rent kristelige bedømmelse av sogneprestens uttalelse, må man også spørre sig selv: Hvilken hensikt kan han ha med å fremkomme med en så fanatisk bedømmelse av sine katolske kolleger? Det spørsmål får hr. Normann besvare ut fra sin egen samvittighet. Rent generelt vil jeg tillate mig å anføre: Man styrker ikke sitt eget ved å rakke ned på andres, man vinner ikke proselyter ved intoleranse. Det man imidlertid med sikkerhet opnår ved en sådan handlemåte, er større dømmesyke innen egne, mindre avbalanserte rekker. Den katolske kirke velter han ikke — den har vært utsatt for større og voldsommere stormer enn dem han og Martha Steinsvik kan avstedkomme. Hvad han derimot videre kan opnå er å vekke sorg og indignasjon blandt dem som har funnet trøst og hjelp hos sine katolske sjelesørgere.

Sogneprestens optreden er heller ikke modig. Bak sig vet han at han har den store kompakte majoritet. En redegjørelse fra den annen side kan han bare møte

med ny mistenkeliggjørelse. Han vet på forhånd at han vil bli trodd og den annen mistrodd. Og hvis det skulde komme til et basketak vet han at han har den protestantiske lagrett ved sin side.

Jeg vil i denne forbindelse komme inn på den omstendighet som i lange tider har stått for mig som uforståelig.

Hvorfor ser man erkefienden i den katolske kirke? Den er da en kristen kirke. Da Lars Eskeland, sikkerlig etter lange tiders kamp med sig selv, brøt med den protestantiske kirke og gikk over til den katolske, da blev han betraktet som en frafallen. Han måtte forlate sin gjerning som vel få har vært mere skicket for enn han. Men derimot blir intet foretatt hvis en prest i den norske statskirke bekjenner sig til et parti som hevder at kristendommen i alle faser og avskygninger er en fiende for samfundet og en hindring for virkeliggjørelsen av den ideelle fremtidsstat. I all forstands navn må da den bevegelse som har utslettelsen av all kristen religion på sitt program, være en verre fiende enn katolisismen som ingen, selv hvor hatsk han enn måtte anskue den, vil benekte er et kristent trossamfund.

Oslo, den 26. septbr. 1932.

Harald Ramm.

Gamle merkedager i oktober.

Oktober måned innbefatter slutningen av den hedenske kalenders haustmåned og to tredjedeler av den følgende, kalt Gormåned, som begynner med den 14de; etter kristendommens innførelse med en mandag. Med Gormåned begynte vinteren, rettere vinterhalvåret, hvorfor også 14de oktober alltid ennå kalles vinternatt, vetnætt.

Men hvert 7de år innskjøt man på Island førenn vinterens begynnelse, eller ved sommerens ende, den såkalte Sumarauke, d. e. en hel uke, for å rette på den feil som opstod derved at man ikke hadde skuddår. Falt det to skuddår innen det 6te år fra siste Sumarauke, innskjøt man den følgende i dette 6te år.

Sjette dag efter Michelsdag, den 4de oktober, var minnedag for den berømte Franciskus av Assisi, Minoriterordenens stifter. Den betegnes ikke på alle primstaver. Her er den kun betegnet med et halvt kors, fordi den hørte til de mindre helligdager. På svenske primstaver finner man den forskjellig betegnet, med en fisk, et kloster, et kors eller en bok.

Den 7de oktober blev først i slutningen av det 14de århundre helliget St. Birgitta av Sverige, Birgittinerordenens stifterinne. Dagen kaltes derfor hos oss Britemesse, stundom også Kåldagen, fordi da skulde kålen opskjæres og gjemmes for frost og vinter. Da graver bamsen, sies det, sitt hi op og samler lyng dertil; av denne grunn er dagen på nogen primstaver betegnet med to lyngkvister. Her er den betegnet med et hus, d. v. s. et kloster, fordi hun stiftet den nevnte orden. Også den betegnes på enkelte svenske primstaver med en bok, stundom med en kanne.

St. Dionysis, hvis minne høitideligholdtes den 9de oktober, var biskop i Paris år 250. Han skal ha lidt martyrdøden 286. Hans dag anføres på enkelte, især svenske, primstaver, og betegnes med et brystbillede og en fisk.

Den 13de oktober, som slutter primstavens sommerside, og den gamle kalenders sommerhalvår blev av Erkebiskop Sigurd i Nidaros omkring 1245 bestemt å skulde høitideligholdes til heder for alle de i Nidaros kristkirke opbevarte relikvier; den kalles derfor Relikvienes fest.

Med St. Calixti dag, den 14de oktober, begynner vinterhalvåret, og den gamle kalenders gormåned. Den betegnes med en vante, fordi man da behøvet å verge sig mot kulden, dog må vel også formedelst likheten mellom vett og vått.

Den 21de oktober, minnefesten for Ursula og de 11,000 jomfruer, som i midten av det 5te århundre forlot Britannia og dreptes av hunnerne ved Køløn, betegnes med en del kvinnefigurer. På den dag, het det, måtte man ikke gjøre noget som gikk omkring.

De to apostlers, Simeons og Judæ dag, kallet Tveggjapostolamessa eller Simomessa (d. e. Simonsmessa), betegnes på primstaven vinterføret. Man tegnet dagen og med en slede, i forventning av så Fyribod, d. e. forbud (nemlig om sledeføret). Om dette het det: «Vetnætt må du vente mig, fyribod kommer jeg visst; kommer jeg ikke før helgemess, da bøier jeg bar og kvist.» Stundom betegnes dagen med et spyd, et sverd og en sag, efter begge apostlenes sedvanlige attributer.

«Herren skal la Din rettferdighet gå frem som lyset og Din rett skal bli som den klare dag.»

(Ps. 37. 6).

Dementi.

Da det under lagrettsbehandlingen blev rettet spørsmål til to tidligere fullmektiger ved byfogedembedet i Kristianssand hvorvidt de var medarbeidere ved noget katolsk blad vil vi som det eneste norske katolske presseorgan oplyse at vi aldri har mottatt bidrag e. l. fra nogen av de to herrer. Derimot har vi i sin tid fra «Christianssand Tidende» optatt to artikler av fullmektig, overrettssakfører Gullestad angående Steinsvik-Riesterer-saken.

«St. Olav»s Redaksjon.

Libet — en reise.

(Efter tysk).

3. Venteværelset.

Har nu den reisende løst sin billett og der ennå er noen tid før toget går, begir han sig inn i venteværelset. De er forskjellige for de forskjellige togklasser — men antagelig kommer vi til å oppleve den tid, hvor jernbanene kun har en klasse, slik som det nu er i trikkene og rutebilene. Disse venteværelser kan være forskjellig utstyrt, men det som foregår i dem er akkurat det samme: alle venter — —!

Atter et billed på livet! Men på vår livsfart trenger vi ikke bare to, men flere venteværelser. Det første er så lite at vi hverken kan gå eller stå i det, men bare ligge: det er vuggen, som tar imot alle uten persons-

anseelse — entes det er en kongesønn eller et tiggerbarn. Derfra kommer vi inn i et større venteværelse: barnestuen, hvor vi kan kripe, og endelig inn i skolestuen, hvor vi må tilbringe mange år av vårt liv, fordi vi der skal motta alt det, som er nødvendig for oss å ha med på livsfarten. Derfra går så veien enten til universitetet, til høiskolen, til verkstedene, eller overalt, hvor ungdommen skal utdannes til å fylle en plass — men ennå er ventingen ikke forbi, selv om man får en stilling. Håndverkeren venter på kunder, lægen på patienter, sakføreren på klienter, dommeren på processer, læreren på elever, presten på skriftebarn. Også kvinnene venter. Kjøbmannen venter på sin betaling — og alle, alle venter vi på bedre tider.

I venten, lengsel, forlangender, begjæringer eller ønsker, går menneskenes dager — om morgenen lenges man etter kvelden, om kvelden etter morgenen. Slik står det jordisk innstillede menneske hernelde — alltid ventende, mens minuttene rinner ham ut mellom fingrene, og hverken ære, rikdom eller fornøielse tilfredsstiller ham. Slik sitter mange og venter og venter, til det store iltog løper inn, som umiddelbart fører oss til evigheten.

Herhjemme: —

Drammen.

I «Drammens Tidende» for 22. september leses:

Den katolske sogneprest i Drammen, *Swietlik*, blev begravet idag. Den lille katolske kirke var fyllt av byens katolske menighet og andre som ønsket å overvære den kirkelige handling etter det symbolikkmettede ritual. Av katolske geistlige var bl. a. fremmøtt: fungerende biskop, administrator *Irgens*, Oslo, pastorene *Maesch*, Kristiansand, *Reckenwald*, Porsgrunn, van der *Vlugt*, Stabekk, *Ugen*, Oslo *Kielland-Bergwitz*, Tønsberg og pastor *Gorissen*, Drammen samt pèr *Bêcheux*.

Blandt de ikke-katolske tilhørere bemerket vi pastor *Narum*.

Under handlingen holdt administrator *Irgens* en vakker og varm tale over ordet «Salige er de som Herren finner våkne når han kommer». Han fremhevet at vi her stod ved en manns bære som døden hadde tatt midt i hans gjerning, og en mann som hørte til de våkne. Pastor *Swietlik* hadde viet sitt liv til Guds tjeneste, helt fra han etparogtyve år gammel blev prest, og fra han var 27 år gammel, har han virket trofast og ivrig i tjenesten her i landet — langt borte fra sitt fedreland Polen og sine kjære der. Administratoren tegnet et sympatisk bilde av avdøde som en opofrende og trofast sjelesørger, og fremhevet hvorledes han alltid hadde levet med døden for øinene — han tenkte ofte uå dem han begravet på kirkegården og bad for dem. Selv var han en meget beskjeden mann, og tal. vilde derfor ikke holde nogen lovtale om ham idag — det vilde ikke være i avdødes ånd — han innskrenket sig derfor til å bringe ham en siste takk fra hans menigheter i Oslo, Trondheim, Bergen og især Drammen.

Videre bragte han en takk fra Franciskaner-søstrene og fra det Apostoliske Vikariat som avdøde hadde tjent trofast i 35 år. Denne takk vil vi gi uttrykk for ved å be for hans sjel, at den må renses for menneskelig ufullkommenhet og nå frem til evig forening med vår Herre. Etter absolusjonen ved båren blev den sortdekkede kiste i prosesjon ført til Bragernes kirkegård. Under høitideligheten var kirken vakker smykket med grønt og sort, og med de brennende lys, røkelsen og de mange geistlige drakter frembød den lille kirkes indre et bilde med en fremmedartet men vakker stemning.

— og derute:

Frankrike.

De franske katolikkens hovedfordring: plass for foreldrenes rett til å ha innflytelse på sine barns opdragelse og undervisning, er kommet sitt mål et lite skritt nærmere. I fremtiden vil en representasjon av familiefedre sammen med en representasjon av lærere ha plass i det øverste opdragelsesråd for å kunne ha en stemme med i drøftelsen av skoleprogrammene og klassetimenes fordeling. Undervisningsminister de Monzie mener, at der på denne måte banes vei for en harmonisk forening av foreldrenes rett og statens rett til å dirigere den franske ungdoms opdragelse.

I Kirkens havn.

Efter jeg er blitt katolikk (1845) har jeg naturligvis ikke mer å berette om mine religiøse meninger. Dermed være det ikke sagt at min ånd har vært uvirksom eller at jeg er holdt op med å tenke på teologiske spørsmål. Men jeg har ingen forandringer å fortelle om og jeg har ikke hatt nogensomhelst uro i mitt hjerte — jeg har levet i fullstendig fred og tilfredshet og har aldri hatt nogen tvil. Ved min konversjon var jeg mig ikke bevisst at der skjedde nogen intellektuell eller moralsk forandring i mitt sinn eller at jeg fikk en fastere tro på åpenbaringsens fundamentale sannheter — jeg fikk ikke mer selvbeherskelse og ikke mer religiøs intensitet. Men det var som å komme inn i en havn fra et oprørt hav — og min lykke hvad det angår har vært uavbrutt inntil denne dag.

Kardinal Newman i 1864.

Vi møtes.

søndag den 2. oktober kl. 8 i Foreningslokalet! Det er N. K. K. F. som innbyr oss — med den muntre gamle alltid-unge vaudeville «Abekatten» vil det energiske forbund skaffe oss et par fornøielige timer. Men bak dette lille smil ligger alvor et gjemt: det store formål som forbundets arbeid nu koncentrerer om: ungdoms-saken, ungdommens utdanning, hjelp til selvhjelp for vår prektige, løfterike ungdom. Derfor: vel møtt! — Enten søndag eller torsdag!